

sluitend kritiseerende, negatieve taak had, maar welker gevolgen voor onze heele beschaving noodlottig kunnen worden, naarmate zij meer en meer wordt een kulturfaktor, meer en meer de hoop der toekomst.

Een gemiddelend woordje mengt partijgenoot Hofland er tusschen:

Als de haanliksems uit Moskou ons tegemoet rolden en het oude Kremlin tot opschrift heeft, dat godsdienst hersenvergift is, zonden wij onze schepen met graan, en de Paus zendt een half miljoen lire. Hierin ligt toch wel een groote belofte voor de vervulling van het universele in beide richtingen. Nog dezer dagen werden we uitgenoodigd een offer te brengen op het altaar van Eenheid en Socialisme. Wie onzer heeft hieraan niet voldaan? Wij gingen hieraan niet voorbij gelijk de Leviet, maar vervulden de wet van Christus.

Ten laatste geef ik het woord aan W. Drop van Rotterdam. Zijn gedachte is: godsdienst en socialisme zijn twee, maar twee, die bijeen hooren. Met een leuk voorbeeld heldert hij op, hoe het socialisme de religieuze behoeften niet kan bevredigen:

Laat mij dan maar dadelijk beginnen met te zeggen, dat men van het socialisme, een socialistische levensbeschouwing, of hoe men het verder omschrijven wil, ook te veel kan vragen. En ik meen, dat de taak van het socialisme niet is de „religieuze behoeften bevredigen”. Zou men den eisch stellen, dat „religieuze” (op de betekenis van het woord kom ik nog even terug) behoeften door het socialisme bevredigd worden, dan probeert men brood te koop in een manufakturenwinkel. In den regel lukt dat niet.

Hij licht dit toe door te wijzen op de problemen van schuld en smart.

Wat is eigenlijk een mensch, als men hem goed bekijkt:

Laat men dat eens met mij doen. Wat vinden we dan? Onder een uitstekend opgehouden schijn van fatsoenlijke braafheid heel wat zelfzucht en egoïsme. Zullen we dat omzetten alleen met een nieuwen maatschappijvorm? We vinden feiten in ons leven, waarbij we, gedreven door een vaak volkomen onbegrijpelijke aandrift, dingen deden, die we zelf afschuwelijk hebben gevonden. Zullen we de kracht om ons tegen die aandrift te keeren, vinden in een veranderd systeem van produktie en distributie?

Tot zoover mijne citaten. Schaar en lijmpot zijn misschien wat al te zeer aan het werk geweest. Ik hoorde echter muziek in deze uitspraken. Iets van het: „of zij Hem tasten en vinden mochten”. Het is de plicht der evangelisatie, het is de dure roeping der kerk, deze dolers en zoekers den weg te wijzen. Doet zij dit niet, dan ... Maar dat zou vreeselijk zijn!

N. B.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

De Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika.

II.

Een voor mij iets zeggende samenloop van omstandigheden noopte mij tot deze artikelen.

Daar de Synode van Leeuwarden besloot, om aan de „Deputaten op te dragen zich steeds op de hoogte te stellen van bestaande toestanden in alle kerken, waarmede de kerken dezerzijds in correspondentie staan; en voorts afgevaardigden te zenden ... 3o. naar Synodes van verder verwijderde kerken, inzonderheid naar die van Zuid-Afrika en Noord-Amerika”, achtte ik het voor mij zelf noodig om althans eerst de geschiedenis der kerken te kennen, gedachtig aan het woord, dat het heden het verleden weerspiegelt, en het beeld van het tegenwoordige door ons in zijn bijzondere trekken beter zal kunnen worden opgenomen, als we het verleden eenigszins kennen. Daarom begon ik bij vernieuwing daarvan te lezen en wel in de eerste plaats het beknopte en met warmte geschreven Gedenkbok.

Tegenover het titelblad staat het portret van Prof. D. Postma, genomen in zijn studeerkamer.

Wat is die beeltenis mooi!

Wat spreekt die kop!

Een roundhead!

Een Friesche kop!

Een Afrikaander!

Als ge die beeltenis goed hebt opgenomen, lees dan onder de Personalia door Ds L. J. du Plessis het eerste stuk: Professor Dirk Postma.

Nog voordat ge dit stukje van zes bladzijden hebt uitgelezen, sloegt gij misschien wel viermaal weer het titelblad op, om op zijn tegenzijde nog eens en nog eens naar dat ronde hoofd, dat hooge voorhoofd, dien flinken neus, die zware onderlip, dien ferm en baard te zien: kracht, beslistheid, gepaard met godheid, vriendelijkheid, zachtmoedigheid, spreken uit dit portret.

Wat waren daar toch machtige persoonlijkheden onder de mannen van de eerste en tweede generatie der Afscheiding!

Terwijl ik nu, gedachtig aan de opdracht der Synode, — een opdracht, zoo wijd van begrip,

die de deputaten wel noodzaakt tot een leetuur, die den ouderen onder hen menige zoete herinnering zal verschaffen uit hun rijke ervaring en den jongeren wel niet al te zeer zal verdrieten — mij bezig houd met het lezen van wat de geschiedenis der Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika raakt, komt op mijn kamer een bevriend predikant uit de Reformed Church van Amerika, en verrast mij met een oud document uit de Christelijke Afscheidene Gereformeerde Kerk van het jaar 1854.

Hij schenkt mij het stuk ten eigendom.

Het is van de hand van den Zwolschen dominee Dirk Postma, en geadresseerd: „Aan de Prov. Kerkverg. der Chr. Afg. Gemeenten van Zeeland”, en gedateerd: Zwolle, den 13 Februarij 1854. Toen hij dit stuk schreef, was Ds Postma zes en dertig jaar oud.

Het geheel is van het begin tot het einde met een prachtige hand, duidelijke letter en zonder lijnen toch geschreven als op met liniaal en passer getrokken en gepaste regels.

Ik zie het aan dit stuk, waarin geen enkele afname ontbrekt, dat het waar moet geweest zijn, gelijk Du Plessis schrijft: „Bovendien was hij een man van orde. Alles had in zijn studeerkamer een vaste plaats, die zorgvuldig was uitgekozen, maar dan ook nooit veranderd werd.”

Opmerkelijk is deze karaktertrek bij mannen, die God heeft willen gebruiken tot organisatoren in kerk en staat.

Ook bij Kuiper die preciesheid, in zijn schrift, in de verdeling van zijn tijd, enz.!

Dit is mele een van de geheimen, waardoor wordt opgehelderd, dat deze mannen zooveel meer hebben kunnen doen dan vele anderen.

Ter nadere karakteriseering van dezen grooten man in het koninkrijk Gods wil ik den aanhef en het slot van den oproepingsbrief ter Synodale vergadering hier weergeven:

Waarde Broeders in den Heere!

Veel genade, licht en vrede door den Heiligen Geest, in Jezus Christus onzen Heer!

Ik heb op last van onzen Kerkeraad en in overleg met denzelven, uit al de brieven, bij ons van onderscheidene Provinciale Correspondenten ingekomen, op ons verzoek van den 11en Julij, 1853, de zaken, die vanwege hunne Provincien begeerd worden, op de e k Synode behandeld te hebben, zamengebragt, en dat zoo mogelijk met dezelfde woorden van de geachte opzenders.

Hoeveel Provincien overeenstemmen in ééne voor te dragen zaak druk ik met een cijfer achter iedere zaak uit, als n.l. die zaak door meer dan ééne Provincie voorgedragen en begeerd wordt. Tevens met inachtneming van de verscheidenheid van gevoelens over dat punt, zoo die er n.l. zijn.

Ook wat het formeel van deze „agenda” aangaat weer hetzelfde kenmerk van duidelijkheid en preciesheid. Het is een officieel stuk, en dus zorgt Postma voor correctheid in elk opzicht.

Toen ik dit stuk ontving, ging ik dra daarop naar anders stukken van zijn hand, die ik wist te bezitten in mijn archief, zoeken en danonder vond ik, die een waardevol licht op zijn vreselievend en naar eenheid met alle Gereformeerden dorstend karakter werpen. Deze naar eenheid zoekende en om haar te bevorderen biddende en werkende man is de vader geworden der, laat ik het zoo eens mogen noemen in navolging van anderen, scheiding in Zuid-Afrika.

Dan moesten daartoe ernstige redenen hem hebben gedrongen! Ik ben recht dankbaar tegenover zijn aanklagers, dat ik de duidelijkste bewijzen heb, dat Postma grooten invloed heeft geoefend op de „heroeniging” van de Geldersche en Overijsselsche kerken der Scheiding met de andere provincien in den jare '52.

De stukken daartoe, uitgaande van Zwolle, door hem eigenhandig geschreven, kenmerken zich door eenzelde preciesheid in formeel en materieel opzicht.

Zulke karaktereigenschappen schenkt God, wijl Hij die wil gebruiken. Reeds elders wees ik op de mooie hand en het correcte in het schrift van Prof. S. van Velsen en van Dr. A. van Raalte.

Ten overvloede kan ik hier mededeelen, dat de beroepsbrief, waarin aan Prof. H. de Cock, toen nog predikant in Den Bosch, zijn beroep door de gemeente van Kampen op hem uitgebracht, wordt medegeedeeld door den consulent Ds D. Postma, van Zwolle, weer getuigt van óenzelfde nauwkeurigheid, waaraan Postma ook paarde, blijkens die documenten die ik van hem bezit en heb nagegaan, groote omzichtigheid en voorzichtigheid.

Neen, deze man heeft bij de stichting van de Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika zich niet vergist; hij is zijn boekje niet te buiten gegaan!

De bijzondere eigenschappen, waarmede de Heere dezen dienstknecht had begiftigd, bewaarden hem daarvoor en maakten hem zoo bijzonder geschikt, waartoe God dit verkoren vat had afgezonderd.

Terloops voeg ik hier nog aan toe, dat een particulier briefje, door hem aan zijn vriend H. de Cock geschreven, van een minder correct schrift is en van zeer vertrouwelijke aard, al weer een bewijs, dat voorzichtigheid en juistheid door hem bijzonder werden betracht als hij qualitate qua handelde. Zou zoo'n man bij de stich-

ting der kerk minder voor- en omzichtig hebben gehandeld?

Als Postma te Rustenburg den elfden Februarij 1859 in vereeniging met een betrekkelijk klein getal broeders de kerk stichtte — hij sprak eer van herstichten — dan was dit een daad voor hem van noodzaak; zijn persoonlijke eigenschappen staan daarvoor borg.

Onder tusschen dwaalde ik al ver af van het mij geschonken document uit het jaar '54, terwijl ik snuffelde in oudere documenten van Postma's hand — zij zeiden mij toch ook zoo veel!

Naar belofte schrijf ik nog het slot van den oproepingsbrief, waarvan het bezit mij weer een bewijs is, dat men vroeger toch niet erg voorzichtig omging met officieele stukken. Het maakte de reis mee voor vele jaren naar Amerika en kwam eindelijk in mijn bezit, terwijl het eigenlijk behoort in het Provinciaal Archief van Zeeland.

Het slot dan van dezen brief — het agendum der Synode te Zwolle — luidt:

Dat het onzen Heer en Zaligmaker Jezus Christus genadiglijk moge behagen, door Zijnen verworven Geest de Provinciale Kerkbesturen te leiden en te vereenigen tot al wat wel voegt, in het huis Gods, hetwelk is Zijne gemeente, duurgekocht door Zijn eigen bloed. En insgelijk de Synode ja zelf daarin voorzitte!

En zoo er door gebrek aan liefde en zachtmoedigheid eens „grote twisting onder de broeders mogt ontstaan”, dat dan ook deze worde uitgebluscht door „de boekjes, die de stad Gods verblijden” en vervangen worde door het verhalen „wat God onder ons tot bekeering en opbouw heeft gedaan, sinds de laatste Synodale zitting.” (Hand XV: 6—15).

Zoo schrijft niet een man, die oud geworden is en moe en zat van onlust; zoo schrijft een ruim dertiger, een man met een bijzonder sterk en gezond gestel, een man, die den strijd nog zien zal en daaraan zoo'n groot aandeel zal nemen. Ik zou een lofzang willen zingen op de diepte der wijsheid Gods, een lied tot roem van mijn Heiland, Die zijn mannen zoo goed weet te kiezen, te roepen en te zenden; een lied op de werking van den Geest van God, van Wien de bekwaamaking is.

Terwijl ik zoo aan het lezen en navorschen was van wat God heeft gedaan, opdat ook in Zuid-Afrika de Gereformeerde Kerk zou worden „hersticht”, klonk op de vergadering van onzen kerkeraad eene roepstem, eene bede ter hulpe van het werk Gods in zijn kerk in het ons zoo na verwante Zuid-Afrika. Zelden trof mij een bede om hulp zoozeer als deze! Ik meende u daarvan reeds in dit artikel te schrijven. Het komt niet te laat als gij daarvan eerst in het volgende nummer zult lezen!

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Over Bolland.

De stroom van artikelen over Bolland verbroedt zich nog aldoor.

Er valt niet van te denken, ze te schouwen.

Ik pik er hier en daar maar een uit.

Dr. J. van der Valk teekent in „De Ster” Prof. Bolland als redenaar.

En als elke geboren, niet geschoolde redenaar, boeide hij van 't begin tot het eind. Geen woord ging ongehoord teloor. En hoe verder hij afwaalde van zijn tekst, hoe meer hij zichzelf werd, des te interessanter werd hij om aan te hooren.

Want hij was een persoonlijkheid. Hij was iets eighs. Hij was een iemand, en een huiltengewoon iemand. En zoo'n man trekt allen aan, die ook geen kuddedier willen zijn.

Hij miste datgene, wat elke redenaar missen moet, het vervelende. Vervelend was hij nooit. De moeilijkste en droogste onderwerpen, zooals de begripsleer der logica, wist hij smakelijk te maken. Ik zie hem nog betoogen het verband tusschen de twee begrippen waartuit het oordeel wordt saamgesteld. De roos is rood, als hij dit ziede om de valscheit van dit oordeel te bewijzen, dan zag men in zijn linkerhand de roos als 't ware voorzichtig vastgehouden om door de doornen niet te steken, en daarna kwam de open palm der rechter om aan te duiden: nu komt er een ander, andersgeaard begrip: rood.

En al placht ik te zeggen, wanneer ik mij soms verontschuldigde aan de vergaderziekte ditmaal niet mee te kunnen doen, dat ik naar Bolland's „kermis der zuivere rede” moest, toch zal zijn redenaarstalent mij bijblijven als iets zeldzaam oorspronkelijks. Waarom? Omdat, en reeds Cicero ervoer dit, het redenaarstalent, ik bedoel niet het schoolsche zeurtalent, maar het echte, pakkende, geen moment loslatende redenaarstalent recht evenredig is met het denk talent en de denkexerctie. De hoorder luistert, omdat hij weet, dat daar een man spreekt, die lang dacht vóór hij sprak.

En om Bolland te kunnen begrijpen als hij schreef, daartoe was een gereede weg hem te hooren wanneer hij sprak.

Wie Bolland zien wil, moet hem hooren, zou Vondel gezegd hebben.

En als men hem begrepen heeft, lacht men om de zoteklap van lieden, die zijn uitspraken belachelijk maken omdat deze door den zotten zega-man niet begrepen zijn. Wanneer een oningewijde